

موزه نظامی

کاخ موزه میل پشته اتزلی سفد زنده ای است از گذشته های به چندان دور، از یک سو در بردارنده اسناد ارزشمندی از یادها و یادگارها ساختار زیبایی دفاع مقدس و گویا ای فرقه انبیا و پیشرفته است و از سوی دیگر عبرتگده ای است که تاریخ را مرور می کند.

کاخ موزه میان پشته اتزلی سفد ای است از گذشته های نه چندان دور، از یک سو در بردارنده اسناد ارزشمندی از یادها و یادگارها، خاطرات زیبای دفاع مقدس و گوشه ای از فعالیتها و پیشرفته است و از سوی دیگر عبرتگده ای است که تاریخ را مرور می کند.

یکی از بناهای جالب و دیدنی بندر اتزلی کاخ میان پشته است که در میان باغ مصفا و فرح انگیز در جزیره میان پشته بعد از پل غازیان واقع شده است.

رایسو باغ اولیه را از متحذات خسروخان گرجی در سال ۱۳۲۰ هجری می داند که در آن زمان به باغ شاه موسوم بوده است.

در اوایل دوره پهلوی این باغ به خوشناریای گرجی و لیاخوزوف روسی تعلق گرفت. خوشناریا پس از تصرف باغ شاه به خشک کردن با تلافیهای اطراف و درختکاری در آن پرداخت و قصر مجلل و با شکوهی از چوب به سبک معماری روسی در آن بنا نهاد، این کاخ در سال ۱۳۰۷ به علل نامعلومی در آتش سوخت و به کلی از بین رفت.

در سال ۱۳۰۸ ساختمان کاخ فعلی

نمای جنوبی کاخ موزه میان پشته

پایان رسید. لیکن انجمن تزیینات و وکوراسیون داخلی تا سال ۱۳۱۵ ادامه یافت.

طراحی بنا توسط مهندس علیحاج انجم شد و کارهای جوی بنا توسط استادکاران معروفی چون استاد باقر قزوینی، استاد حاج سلیمان شاروقی و استاد حاج آقا مینوشی صورت گرفت و تزیینات زیبای گچبری کاخ توسط استاد محمدهمدانی و پدرش انجام یافت که از نقایس بی نظیر گچبری در این دوره است.

محوطه باغ:

محوطه سرسبز و زیبای کاخ میان پشته دارای چهار خیابان بزرگ اصلی و یک میدان در تقاطع آنهاست. کاخ میان پشته در وسط این میدان قرار گرفته و در جلوی آن باغچه های متعدد زیبایی احداث کرده اند.

سه خیابان از خیابانهای چهارگانه دارای در ورودی به محوطه هستند که در جنوب به خیابان، در شرق ن نزدیک با

در زمان پناه سستی دیده می شود که بر روی آنها گلدان سنگی حجاری شده، مزین به طرحهای زیبا قرار دارد.

۲ - فضای داخلی:

مجموعه کاخ دارای ۱۱ اتاق، یک سالن بزرگ در طبقه دوم و سرویس های متعدد حمام و دستشویی و دو راه پلکان است. کلیه اتاقها و سالن ها بدون استثنا دارای گچبری های زیبایی حاشیه ای و مرکزی در سقف و شومینه های گچبری شده هستند. در ایوان زیرین سه در ورودی به ساختمان به چشم می خورد که دو در به سالنهای طرفین باز می شود و در دیگر که در وسط قرار دارد و بزرگترین در ورودی کاخ است با واسطه یک راهرو عریض و بزرگ به سرسرای بزرگ کاخ مربوط می شود. این دو هم اکنون بسته است و از راهرو مزبور به عنوان قسمتی از موزه استفاده می شود. بازبند از موزه از در اتساق سمت راست ایوان آغاز می شود جالبترین قسمت کاخ، سرسرای بزرگ آن است که سقف آن بر روی چهار ستون

زیباترین قسمت بنا نمای شمالی مشرف به دریاست که شامل ایوانی دو طبقه به طول ۱۲ متر و عرض ۴ متر است که در جلوی آنها دو ستون مدور زیبا و دو نیم ستون با تزییناتی به صورت شیپورهای عمودی با نه ستون چهارگوش و سوسنهای زیبا وجود دارد.

در اطراف دوهایی که به ایوان نحتانی باز می شود نیز تزیینات زیبایی گچبری دیده می شود و دو ایوان فوقانی تزییناتی شبیه گچبیره های کاخهای ساسانی به چشم می خورد.

سرتاسر لیه ایوان طبقه دوم نرده ای به سبک صراحی تعبیه شده که پر زیبایی ایوانها می افزاید سقف ایوان طبقه اول دارای سه طرح گچبری و سقف ایوان طبقه دوم به صورت شطرنجی است که تزیینات زیبای سیمانی را به معرض نمایش می گذارد.

در طرفین پلکان ورودی ایوان طبقه

دو راهی برین انباشت به اسکله درخت مشرف به دریای خزر راه دارد. در کنار این اسکله شناورهای سلطنتی و کشتیهای نفریسی آنان نگهداری می شود. در جای جای این محوطه اعم از میان باغچه، فضای سبز و گوشه و کنار آن ادوات و ابزارآلات جنگی سنگین مورد استفاده ارتش را از بدو تانک و هم چنین پایه ای از ادوات غنیمی جنگ نحیلمی را به نمایش گذاشته اند که از آن میان می توان دو توپ پرنفسالی مرسوم به «سورآخسپوس» را نام برد که در جلوی ایوان شمالی در معرض دید عموم قرار گرفته است.

معماری بنا:

مجموعه بنای باغ و کاخ میان پشته در زمینی به مساحت ۱۷ هکتار ساخته شده و زیربنای کاخ ۵۸۸ متر مربع که با احتساب طبقه دوم ۱۱۶۸ متر مربع است. مصالح اصلی ساختمان کاخ را سنگ بلوک به ابعاد $25 \times 25 \times 50$ تشکیل می دهد و سقف بنا بتن آرمه است. دیوارهای کاخ به صورت دو جداره با فاصله ده سانتیمتر جهت عبور هوا و جلوگیری از رطوبت است.

۱ - نمای خارجی:

بنا به صورت دو طبقه است که نمای خارجی آن از سنگهای سفید و بعضاً با تزیینات زیبایی سیمانی (شبه گچبری) ملهم از تزیینات ستونهای تخت جمشید، در بین پنجره های طبقه دوم نمای خارجی جنوبی، آراسته شده است. سرتاسر زیر لبه قرنیس ها را تزیینات جالب سیمانی زینت می دهد.

در نمای شرقی و غربی نیز در زیر پنجره ها و بالای آن داخل کادرهای مستطیل شکل نقش گل و بوته و نقوش

تاریخچه تأسیس موزه:

این کاخ از زمان احداث تا سال ۱۳۲۰ در سفرهای رضا شاه به گیلان محل اقامت وی بود و از آن پس مورد استفاده محمدرضا شاه قرار گرفت. در سال ۱۳۳۲ این مجموعه به نیروی دریایی واگذار شد و پس از مدت کوتاهی اداره آن توسط بیانات سلطنتی صورت گرفت. از سال ۱۳۴۸ مجدداً تحویل نیروی دریایی شد. در سال ۱۳۵۷ این بنا تحت عنوان آثار فرهنگی و ملی به شماره ۹ به ثبت تاریخی رسید. چند سالی بنا بدون استفاده ماند و خرابیهایی بدان راه یافت. پس از تعمیرات اساسی و مفصل، کاخ جهت تأسیس موزه نظامی نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران آماده بهره‌برداری شد و بالاخره در سال ۱۳۶۴ به‌نام موزه افتتاح و در تاریخ اول فروردین ۱۳۶۵ مورد بازدید عموم قرار گرفت.

ملور با ته ستون چهارگوش و سرستونهای گچبری واقع شده و ۸ پله کم عرض و کم ارتفاعی، سرسرا را به پاگرد یا غلام گردش متصل می‌کند. در طرفین پلکان گلدان گچبری شده جالبی نصب شده که با روشن نمودن چراغ برقی درون آن به زیبایی سالن می‌افزایند. سرسرای طبقه اول با یک گردش ملایم دورا هله به سمت بالا و به طبقه دوم راه می‌یابد پنجره‌های بزرگ با طرح غوربیدی نور داخل سرسرا را از سمت جنوب تأمین می‌کند. این پنجره از آثار زیبای استاد باقر فروزینی است. سرسرای طبقه دوم را راهرو یا پالکسی تشکیل می‌دهد که در حول پلکان سرسرا به‌وجود آمده است. این قسمت دارای ۸ ستون ملور با سر ستون گچبری است و سقف آن نیز از تزئینات زیبای گچبری برخوردار است. سقف بلند سرسرا از کلاف‌های آهنی تشکیل شده و به‌وسیله چوب آن را پوشش داده‌اند. از همین کلاف‌های آهنی لوستر ۶۰ شاخه گرانمایی از کریستال در سرسرا آریزان کرده‌اند.

درهای اتاقهای متعدد طبقه دوم و سالن مرکزی به این سرسرا باز می‌شوند در سمت راست سرسرای طبقه دوم سرریس حمام و دستشویی قرار دارد که کف و دیوارهای آن از کاشی‌های نفیسی پوشیده شده است.

سالن مرکزی در پشت ایوان طبقه دوم قرار دارد و درهای سه‌گانه آن به ایوان مشرف به دریا باز می‌شود.

در این سالن، زیباترین تزئینات گچبری با نیم‌ستونهای جالب و توجه و شویته بزرگ و پرکاری‌رانی توان مشاهده نمود هر يك از اصلاخ كوچكتر این سالن وسیله دربهه سالن‌های كوچكتر و اتاق خواب راه می‌یابند. پلکان كوچك دیگری

دریایی به دو قسمت تقسیم شده که طبقه زیرین آن به بخش علوم و فنون و ابزار و ادوات نیروی دریایی اختصاص دارد و قسمت کوچکی نیز در اختیار تشکیلات اداری موزه است. بخشی از سرسرای طبقه پایین، راه پله‌ها، سالن‌ها، اتاقها و سرسرای طبقه دوم به وسایل شخصی رضاشاه و هدایایی که توسط روسای کشورهای مختلف جهان یا شخصیت‌های سیاسی به‌وی اهدا شده، در معرض نمایش گذارده شده است.

الف طبقه اول:

اتاق شماره ۱:

اتاق اول به ماکت انواع ناوهای نیروی، لبحینکی و کشتی تفریحی سلطنتی، ناو بزرگ و هاوور کرافت و زیردریایی خریداری شده از امریکا که هرگز به ایران تحویل نشد، اختصاص یافته است و ماکت ناوهای سه‌ند و سبلان و پیکان یادآور رشادتهای دلیرمردانی از جان گذشته است که ۲/۳ نیروی دریایی رژیم بعث عراق وا از بین بردند.

اتاق دوم:

در این اتاق چند ماکت ناو شکن دمانوند، ناوشکن موسوم به ایران نیرت دیده می‌شود و در يك ویترین بزرگ نمودار انواع گره دریایی مورد استفاده در یكانهای شناور به معرض نمایش گذاشته شده است.

اتاق سوم:

در این اتاق انواع علامت و درجات نیروی دریایی را درون ویترینی قرار داده و درون ویترینهای رنگ با

لباس لاستیک مخصوص تحرك زیاد، لباسهای استنحی مخصوص شئای زیرآبی، کپسول اکسیژن، اسلحه‌های ضدکوسه، تلسکوپ، سمت‌یاب، وسایل اندازه‌گیری ستارگان، بی‌سیم ارتباط غواصی، ماسک‌ها و قطب‌نماهای غواصی و دوربین‌های مختلف زینت داده‌اند.

سالن شماره ۴:

همان سرسرای بزرگ طبقه اول است. اتاقی که در سمت راست سالن قرار دارد به نمایش فیلم و اسلاید اختصاص یافته است، در این سالن در ویرینی لباس دوران هخامنشی را در معرض دید عموم گذاشته‌اند و در ویرینی دیگر نماسح تاکسی درمی شده اهدایی از کشور هندوستان دیده می‌شود. در بالای این ویرینی تابلو بزرگی موسوم به مهر مادر قرار دارد که صحنه دفاع يك بز کوهی از فرزندش را در مقابل عقابی نشان می‌دهد. سلسله‌های مختلف، دستگاه پرتاب راکت و موشک، سنگ قبر نیماز در یادار غلامعلی بایندر اولین فرمانده نیروی دریایی ایران به سال ۱۳۲۰ از دیگر اشیایی است که در سالن به نمایش در آمده است.

در راهرو ارتباطی در ورودی با سرسرای نیز فانوس دریایی، ماکت کشتی چوبی ماهیگیری، سکان‌های نیروی دریایی و آبی جی دیده می‌شود.

سالن شماره ۵:

تراس طبقه فوقانی در واقع سالن شماره ۵ موزه تلفسی می‌شود درون ویرینها، گلدانهای چینی اهدایی به رضاشاه، تابلوهای کمال‌الملك، انواع سمعدانهای بونجی، دريستان، آئینه

تابلو پرزنده منسوب به ناصرالدین شاه به معرض نمایش گذاشته شده است.

سالن شماره ۶:

سالن انتظار است که در آن مبلهایی باروکش پارچه کریستال و چرم واثابه خصوصی رضاشاه قرار دارد. سالن کنار اتاق که مشرف به دریاست در حال تعمیر است.

سالن شماره ۷:

سالن بسیار بزرگی است که زیباترین گچ‌برها و نیم ستونهای جالب را در آن می‌توان دید. این سالن دارای سه در بزرگ مشرف به دریاست. میز و صندلی مخصوص غذاخوری، مبلهای زیبا، ظروف چینی و استیل، ظروف چینی طلاکوب از کشور اتریش و چراغ بزرگ رومی‌زی کریستال توجه بازدیدکنندگان را به خود جلب می‌کند. در بین دو در ورودی از سرسرای بخاری و شومینه بزرگی است که بر روی آن آئینه بزرگ طلاکوب و شمعدانها و ساعت اهدایی کشور ایتالیا قرار دارد. ویرینها، کمدها و بازچوبی کار روسی که نام کریائف و تاریخ ۱۸۹۶ میلادی بر روی کنده شده است از جمله اشیاء دیگر این سالن بشمار می‌رود.

سالن شماره ۸:

پس از ورود به اتاق شماره ۸ قبل از هر چیز برفه‌ای چوبی و میز و صندلی بسیار بزرگ و کمدی که با کنده کاریهای زیبایی ترین یافته به چشم می‌خورد. در قسمتی دیگر بونینفورم نظامی رضاشاه با دکمه‌های طلا و شل فیروزه‌ای رنگ وی دیده می‌شود. رادیرگرام ۱۰، ۱۵، ۱۸ و ۲۰ به رضاشاه و تابلوهای مربوط به ویکنژ در گوشه‌ای

از اتاق مشاهده می‌شود.

سالن شماره ۹:

اینجا اتاق خواب رضاشاه بود که دارای پرده‌های مخمل بلند، يك ميز و چهار صندلی و کمد لباس خواب است. بر سقف این اتاق لوستری از چوب بکارچه نخل آویزان است.

سالن شماره ۱۰:

برای ادامه بازدید ناگزیر از راه پله سمت چپ به طبقه زیرین باز می‌گردیم در بین پله‌ها تابلوهای نفیسی از یاسین احمدمصیری دیوارآرزشمنی دهد وارد ساختمان اتاق ۱۰ می‌شویم. این اتاق محل نمایش انواع سپر شمشیر خنجر - زره و بازوبند از دوره قاجاریه و صفویه است.

سالن شماره ۱۱:

سالن خروجی و نقطه پایانی بازدیدنده از موزه است. در این سالن مسلسل‌ها و سلاحها و طپانچه‌های ساخت آلمان و... در معرض دید عموم گذاشته شده است.

زیرنویس

۱ - میان پشته یکی از جزیر مرداب تفرش است که مفاسل شهر تفرش و در سمت جنوبی آن قرار دارد و روحخانه و کله‌بر روگه با شنده ملار روگه از زمین تفرش و میان پشته عبور می‌کند.
۲ - ملاقات داداشزاد ایران - گهلان - ه. س. ل. راهبر ترجمه جعفر صمصام زاده التمشاد بابه نرمنگ ایران
ص ۱۵۱ و ۱۵۲